

rozat 1979. augusztus 9-én visszavonta azon a formai alapon, hogy két évnél hosszabb időt töltött az országon kívül. Ugyanaznap Simon Wiesenthal, a bécsi Zsidó Dokumentációs Központ vezetője 50 000 dolláros jutalmat tűzött ki annak a személynek, aki információt nyújt Mengele elfogatásához. Mengele végül Brazíliába költözött, ahol 1979-ben állítólag egy vízi baleset áldozata lett.

113. Az erdélyi származású gyógyszerész, Victor Capesius 1963 és 1965 között állt egy Frankfurt am Main-i bíróság elé az ún. „auschwitz perben”. Kilencévi kényszermunkára ítélték. Naumann, *Auschwitz, i. m.*, Távollétében háborús bűneiért Kolozsvárott is bíróság elé került, itt 1946-ban halálra ítélték. Lásd *Genocide and Retribution*.

114. Müller, *Auschwitz Inferno*, 133–134. o.

115. *Uo.*, 136. o. A szállítmányok „feldolgozásának” első két hetében, vagyis 1944. május 16. és 31. között a tábori SS-hivatalnokok mintegy fél mázsa aranyhoz és platinához jutottak az elgázosított zsidók műfogsoraiból. Czech, *Auschwitz Chronicle, 1939–1945*, 638. o.

116. Müller, *Auschwitz Inferno*, 136. o.

117. *Uo.*, 139–140. o.

118. Hasonló eseményekről számolt be Czech, *Auschwitz Chronicle, 1939–1945*, 636., 776. o. Magyar zsidók részvételével indult az az október 7-i lázadás is, amelyben 300 zsidó Sonderkommandós, akiket likvidálásra jelöltek ki, megtámadta az SS-őröket, és felgyújtotta az egyik krematóriumot. A részleteket lásd *uo.*, 725–726. o., valamint Müller, *Auschwitz Inferno*, 153–156., 159–160. o.

119. Kraus-Kulka, *The Death Factory*, 194. o. Lásd még Pery Broadnak, aki a Waffen-SS tagjaként az auschwitzi tábor politikai szekciójában szolgált, a nyilatkozatát Naumann idézett művében, 162–182. o. A birkenauai krematóriumnál dolgozó különleges munkabrigád tagja volt Reich Imre is, akit július 19-én a kistarcsai internálótáborból deportáltak. Szentanúja volt 2200 cigány elégetésének és 160 egy éven aluli csecsemő élve való eltemetésének. Tanúvallomását lásd *MOL*, 13. tekercs.

120. Lásd május 24-i táviratát, *RLB*, 163. dokumentum.

121. Himmler válasza (május 27.) *uo.*, 167. dokumentum.

122. A képeslapok feladóhelyéül kitalált földrajzi név, „Waldsee” volt megadva. A tömör üzeneteket („Megérkeztem. Jól vagyok”) gyakran közvetlenül elgázosításuk előtt írták az áldozatokkal.

123. A náci Tobis-Klang cég készítette ezeket a „dokumentum”-filmeket.

124. Beregszászról indult ez a szállítmány. Randolph L. Braham: „Photographer as Historian: The Auschwitz Album.” *Shoah*, 1983–84, ősz-tél, 20–23. o.

125. A különböző nézeteket, hogy ki készíthette a képfelvételeket és mi célból, lásd *uo.*

126. Ferenczy László alezredes jelentéseiről bővebben beszél a 19–22. fejezet.

127. *RLB*, 174., 182., 193. és 286. dokumentum.

128. Rudolf Hössnek, a korábbi auschwitzi parancsnoknak a vallomását 3869-PS sz. alatt közli a *Nazi Conspiracy and Aggression* a 6. kötet 787–790. oldalán. Lásd továbbá *IMT*, 37. kötet, 626–627. o., 161–L. sz. dokumentum.

129. Szita Szabolcs *Halálerődje* (Kossuth, Bp., 1989) felsorolja azokat a táborokat, ahová a magyar zsidókat internálták. A különböző német koncentrációs táborokba került magyar zsidók személyes beszámolóit lásd Randolph L. Braham: *The Hungarian Jewish Catastrophe. A Selected and Annotated Bibliography*. New York, The Institute for Holocaust Studies of The City University of New York, 1984, 174–191. o. Lásd még a YIVO 768–783. sz. dossziéit, valamint a Yad Vashem Institute követ-